

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5 poštni predaj 22. telefon 2326. Čekovni račun št. 14.335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0,50

Štev. 110 • Maribor, torek, dne 26. septembra 1939 • Leto XIV

Ideal svobode v Evropi

Z idealom svobode so združeni vsi veliki dogodki v Evropi: reformacija in prosvetljenost, angleška in francoska revolucija, narodne osvobodilne vojne, boj proletariata za politično in socialno demokracijo.

Vsa zgodovina evropskega novejšega veka je en sam veliki boj za svobodo. V tej veliki evropski revoluciji, ki je ustvarila kulturo, stoje Voltaire in Rousseau poleg Husa, Komenskega in Lassalla, Havliček poleg Garibaldija, Mazzini poleg Masaryka, Madžar Petőfi poleg Schillerja, Victor Hugo, Mirabeau poleg Poljaka Kosciuska, Jean Jaurés poleg Matteotija.

Ta boj za svobodo človeka se je bojeval na duhovni, politični in gospodarski fronti. Proti fanatizmu, absolutizmu, fevdalizmu, despotizmu. Proti verski nestrpnosti, nacionalnemu in socialnemu zatiranju. S krvjo in železom, z besedami in dejanji, z duhom in silo. Zaradi tega večstoletnega boja za svobodo je dosegla Evropa svoj poseben pomen in prednost pred vsemi drugimi kontinenti.

Misel, da bi bil človek samo predmet, samo orodje, je Evropecu neznosna. Zanj je država vedno sredstvo, cilj pa je človekova blaginja. Njegov najvišji ideal je popolna politična svoboda, da bi bil čim manj vladan, čim bolj prost.

S tem idealom je združena svoboda vesti, svoboda prepričanja, strpnost napram ljudem drugega mišljenja, varstvo posameznika pred samovoljo oblasti, neodvisno sodstvo, demokratična kontrola vseh javnih ustanov.

Ta ideal ni omejen samo ta tako imenovani liberalizem. Za ta ideal je leta in leta krvavelo francosko in angleško ljudstvo, zanj so se borili celi rodovi. Ta ideal je vsebina evropskega napredka in kulture. In iz nje izvira socializem, ki hoče to dedščino ne samo ohraniti, temveč ji prinese še novega bogastva.

Proti temu idealu so vedno znova vstajali posamezniki, ki bi radi bili despoti. Podpirali so jih različni ljudje, ne samo kapitalisti, tudi nezreli ljudje, zlasti takojmenovani lumpenproletariat, med katerega moramo šteti tudi propadli del inteligence. Ta lumpenproletariat je dvignil Napoleona III., zrelost in svobodoljubnost francoskega ljudstva ga je vrgla. Od tedaj je francosko ljudstvo vselej prvo na braniku svobode in kulture.

Govore o krizi demokracije, o »gnilem, degeneriranem«
zapadu! To budalost radi ponavljajo tudi slovenski izobraženci, ki bi morali biti bolj zreli.

Zaostali ljudje ne morejo razumeti demokracije. Diktatura je za nje enostavnejša stvar. Diktatura je mogoča tudi med divjaki. Za demokracijo je pa potrebna neka moralna stopnja. Angleško svobodo so napravili gentlemeni za gentlemene (plemenite ljudi); zato je imunitizirana proti diktaturi in totalitarosti. Ker pozna viteštvo, strpnost, argument pameti.

Toda v boju sama pament ne zadošča. Treba požrtvovalnosti. Ogenj požrtvovalnosti pa gori pri najmočnejših ljudstvih danes bolj kakor kdaj prej.

Slovenci se po politični zrelosti in navdušenju za ideale po svoji večini niso nikdar odlikovali. Kakor se baha mo s svojo kulturo, se skriva za tem mnogo nevednosti, mnogo pokvarjenosti, mnogo zmedenosti. Slovensko razumništvo ni ravno kazalo poti, še manj pa dajalo dober vzgled ljudstvu.

Pred velikimi boji na zapadu

Francozi v pričakovanju nemškega protinapada

Francosko armadno poveljstvo si je izbralo v vojni proti Nemčiji zelo previdno taktiko, doseči čim večje uspehe s kolikor mogoče majhnimi žrtvami.

Francoska armada se na vsem področju bori na nemškem ozemlju. Najvažnejši predeli Posaarja so pod ognjem francoskih topov.

Pri Zweibrücknu, 22 km jugovzhodno od Saarbrückna so se francoske čete že zajedle v samo Siegfriedovo linijo.

Med tem so pričeli Nemci dovažati svoje sile iz Poljske. To se občuti v številnih protinapadih na francoske postojanke v zavzetem nemškem ozemlju. Dasi imajo ti boji še več ali manj

krajevni značaj, pa so vendar silno ogorčeni, ker Nemci napadajo z uporabo vseh tehničnih pripomočkov, doslej brez uspeha.

Francosko armadno poveljstvo uporablja za uničenje miniranih polj cele črede prašičev, ki jih naženejo pred prodirajočo armado. Ko prašiči sprožijo mine, se vojaki polaste ozemlja.

Angleške čete v Franciji že sodelujejo s francoskimi. Prevoz vojnih potrebščin iz Anglije v Francijo preko Rokavskega preliva se vrši brez motenj.

V ostalem pa je namen Francije in Anglije, da vojno zavlečeta, ker vesta, da bo taka vojna združena z najmanj-

šimi žrtvami. Razen tega narekuje opreznost tudi zadržanje Italije, dokler se dokončno ne odloči. Nastop Italije proti Franciji bi namreč zahteval popolnoma druge ukrepe, ki pa ne bi bili možni, ako bi se francosko armadno poveljstvo angažiralo samo na nemškem bojišču.

Švicarji v skrbeh

Švicarska vlada računa, da bi v tej vojni vendarle moglo priti do kršitve švicarske nevtralnosti, kajti Nemčija, ako bi hotela izsiliti večje odločitve, ne more tega doseči na drug način, kot ako poskuša prehod preko švicarskega ozemlja, ali pa preko Belgije in Holandske.

Grozno bombardiranje Varšave

Napadi Nemcev na trdnjavo Modlin in Varšavo se nadaljuje.

Položaj braniteljev Varšave in severozapadno od Varšave ležeče trdnjave Modlin postaja vedno težavnejši. To ozemlje predstavlja središče poljskega odpora in je obkroženo na zapadu, severu in jugu od nemške armade, na vzhodu pa ogroženo od prodirajoče ruske armade.

Kljub temu pa se branitelji Varšave še niso predali. Mesto je pod stalnim ognjem nemških topov, razen tega ga tudi neprenehoma bombardirajo nemška letala.

V soboto je bilo ubitih okrog 1000 civilistov. Nadalje so nemški letalci porušili z bombami tri cerkve in štiri bolnice, ki so bile kot take označene in polne ranjencev.

Seveda so tudi nemške izgube silno velike. Napadi pehote in tankov na

predmestja Varšave so bili doslej vedno odbiti. Pač pa se je Nemcem posrečilo presekat zvezo med trdnjavo Modlin in Varšavo.

Nemški general Fritsch padel pred Varšavo

Kako krvavi so boji pred Varšavo, priča dejstvo, da je dne 22. septembra padel pred Varšavo general Fritsch, nekdanji vrhovni poveljnik nemške armade in sedaj poveljnik nekega topniškega polka.

Nemška in ruska poročila

Nemško poročilo od 22. septembra javlja zavzetje Lvoja po nemških četah, ki so ga pa takoj nato izpraznile in je v mesto vkorakala ruska armada.

Nadalje javljajo Nemci, da so doslej

zajeli 450.000 poljskih vojakov in uničili 1200 tankov ter 800 letal.

Rusko poročilo pravi, da se je pred Lvovom udalo Rusom 6 poljskih divizij pod poveljstvom generala Lančerja. — Od 17. do 21. septembra so vjeli Rusi 120.000 Poljakov, zaplenili 380 topov in 1400 strojníc.

V Vilni in Grodnem so bili boji večjega obsega med Rusi in Poljaki.

Polotok Hela pri Gdynji še deloma v poljskih rokah

Kljub silnim napadom nemške armade na poljske obrambne postojanke pri Gdynji, se del polotoka Hela nahaja še vedno v poljskih rokah. Za vsako ped zemlje se vodijo ogorčene borbe.

Vplivi Rusije na jugovzhodu Evrope

V mnogoterih razmotrivanjih o položaju, ki jih sedaj lahko zasledujemo v časopisju, je tudi mnogo govora o razširjenju ruskega vpliva na jugovzhod. — Bolgarija, ki je že pred meseci poslala v Moskvo posebno odposlanstvo, je navezala trgovinske stike z Rusijo. In bo Rusija odkupila vsako leto ves bolgarski izvoz. Med Moskvo in Sofijo bo tudi vzpostavljena letalska zveza.

Rusija in Anglija

Razgovor ruskega poslanika v Londonu z angleškim zunanjim ministrom.

Ruski poslanik Majski in angleški zunanji minister lord Halifax sta imela dne 24. septembra prvi sestanek po 23. avgustu, čemur pripisujejo precejšen pomen.

Svobodne strokovne organizacije in ban hrvaški

Organizacije se sporočile banu svoje zahteve.

Hrvaškega bana dr. Šubaševića je obiskala delegacija Ursa in ostalih svobodnih razrednih strokovnih organizacij. Delegacija je izročila banu spomenico, ki se tiče najbolj aktualnih vprašanj delavskega življenja.

Delegacija je zahtevala jamstvo za pogoje, ki naj omogočajo normalni obstoj svobodnega razrednega gibanja.

Nadalje je delegacija zahtevala nujen razpis volitev za samouprave delavskih ustanov in ukinitve naredbe o minimalnih mezdah.

Začasna razmejitvena črta med Rusijo in Nemčijo na Poljskem

Sovjeti dobe skoro tri petine Poljske.

Po poročilih iz Moskve je bila med nemško in rusko vojaško misijo določena začasna razmejitvena črta, ki poteka od meje Vzhodne Prusije po reki Narev, do njenega izliva v reko Bug in od izliva reke Bug v Vislo, po Visli do izliva reke San v Vislo, nato po reki San do njenega izliva v Karpatih.

Kakšno ozemlje zasede Rusija?

S potežitvijo začasne razmejitvene črte bo pripadlo Sovjetski Rusiji tri petine Poljske. — Varšava, ki jo deli tok Visle, bo do polovice ruska, zapadni del, na levem bregu Visle pa nemški. Ob Sanu bo razmejitvena črta v toliko popravljena, da bo mesto Przemyśl pripadlo Nemčiji.

Svetovni tisk povdarja, da je Sovjet-

Valentin Vodnik je pozdravljal »cesarja Fronca«
in Napoleona. Vedno je pa bilo tako, da si je napredek utiral pot kljub takim Slovencem. Zato pa glave pokonci! Jasne glave! In srca! Čista srca!

In ponosni bodimo, da smo socialisti, ki poznamo vztrajnost v boju za svobodo, ker zato bomo prej ali slej zmagali, medtem ko se drugi razkrajajo. Vselej in vedno pa moramo ostati zvesti evropskemu idealu demokracije, dedščini svobodoljubnih borcev. Ker le iz te more zrasti socializem.

Molotov in zapadne velesile, »Petit Parisien«, ki ima dobre informacije iz francoskega zunanega ministrstva, poroča: »Ko je Molotov podpisoval nemško-ruski sporazum, je bil prepričan, da Anglija in Francija ne bosta šli radi Poljske v vojno.«

Komisar pri SUZOR-u

Dokler ne bo volitev?

Minister za socialno politiko je razpustil sedanje ravnanje Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu in imenoval za komisarja dr. Juraja Gasparaca, bivšega velikega župana.

Dosedanji imenovani predsednik, inž. Marko Bauer, je že oddal svoje posle novemu komisarju.

Imenovanje komisarja more biti samo prehodno, kajti tudi v ustanove socialnega zavarovanja je treba vršiti volitve.

Delavstvo pa mora najodločneje zavrniti pisanje »Slovenca«, ki v zvezi z imenovanjem komisarja pravi, da s komisarjem ni nič pomagano, ampak da je treba SUZOR v Zagrebu razglati ter pustiti le vrhovno nadzorstvo in skupni fond za skupne rizike zavarovanja, vodstvo delavskih ustanov pa naj na Slovenskem vodijo Slovenci itd. Delavstvo je za reformo uprave socialnega zavarovanja. Toda o tej reformi

naj odloča delavstvo, ki te ustanove vzdržuje. Dokler se v sporazumu z delavstvom ne izdela nov načrt uprave delavskega zavarovanja, smo proti »razganjanju«.

Izmenjati je treba vse imenovane uprave v delavskih socialnih ustanovah

Minister za socialno politiko g. dr. Budisavljevič bo storil prav, ako bo razrešil tudi vse ostale imenovane uprave po delavskih socialnih ustanovah, tako pri okrožnih uradih za zavarovanje delavcev, kot tudi pri delavskih zbornicah. Treba je postaviti nepristranske komisarje, magari v osebi neodvisnih sodnikov, ki naj vodijo posle do izvedbe volitev. Seveda bi morale biti volitve čim prej.

Pri OUZD v Ljubljani in pri Delavski zbornici se tudi že govori o razrešitvi.

Vsa zborovanja na Hrvatskem prepovedana

Ukrep hrvatskega bana radi incidentov.

Na Hrvatskem rujejo frankovci proti sporazumu. Frankovci so v svojem početju na las podobni slovaškim pristašem patra Hlinke, ki se je boril proti Češkoslovaški do njenega popolnega uničenja.

Tudi so frankovski elementi povzročili več incidentov, vse pod firmo hrvatskega nacionalizma in seveda »v interesu hrvatskega naroda«. Zlasti izvajajo maščevanje nad pristaši bivših režimov. Zato se je ban dr. Šubašić odločil, da do nadaljnjega prepove vsa javna zborovanja. Obenem pa je pozval prebivalstvo, da naj zaupa v svoje

prave predstavnike, ki se trudijo za napredek banovine Hrvatske ter za zaščito osebnih in premoženjskih interesov vsega ljudstva. Osebe, ki v teh težkih časih zlonamerno škodujejo državi, pa ne zaslužijo nobene milosti.

Zagrebška občina dobila komisarja v osebi sodnika

Vlada je razpustila zagrebški občinski svet in odstavila župana dr. Teodorja Peičića ter njegovega namestnika Teodorja Kaufmana. Za komisarja občinske uprave je bil imenovan sodnik Stola sedmorice Mato Starčević.

Mezde in delovni pogoji delavstva v Nemčiji za časa vojne

Do konca septembra bodo znižane mezde.

Izredne prilike, ki jih je povzročila vojna, so napotile odgovorne činitelje rajha, da na novo regulirajo tudi mezde in ostale delovne pogoje nemškega delavstva.

Po poročilu »Angriffa« bodo do konca septembra t. l. znižane mezde najprvo v za vojno proizvodnjo važnih industrijskih granah in sicer: v železni, kovinski in elektriški industriji, poljedelstvu, na železnicah, v rudarstvu, kemični, živilski, gradbeni, opekarski, steklarski in tekstilni industriji. Po poročilu »Völkischer Beobachterja« bodo proglasili celo vrsto sedaj veljavnih tarifnih dogovorov za vojnotarifne dogovore, z dodatkom, da se smatrajo v tarifnih dogovorih predvidene mezde kot najvišje mezde. Te v tarifnih določene osnovne mezde so veljale doslej, glasom izjave voditelja oddelka za mezde v ministrstvu za delo kot »nek

gotov eksistenčni minimum«. »Frankfurter Zeitung« pa je pred meseci napisala o teh osnovnih tarifnih mezdah, da »teh osnovnih tarifnih mezd ni mogoče kar enostavno proglasiti za najvišje mezde, ker bi to v mnogih slučajih pomenilo občutno znižanje mezd«. — Vojna pa seveda zahteva žrtve in vodilni krogi fašistično organiziranega nemškega delavstva izjavljajo, da mora delavstvo v tem trenutku prispevati tudi s svoje strani za obrambo.

Razen napovedanega znižanja mezd, je glasom poročila v »Der Ruhrarbeiter« izšla uredba o dolžnosti nadurnega dela, a »plačevanje nadur, nočnih, nedeljskih in sličnih doklad se do nadaljnjega ukine. Ravnotako je prepovedan vsak dopust radi oddiha ali plačilo dopusta v denarju. Kot dopust se smatra tudi, ako se delavec, ki dela izven kraja svojega domovanja, ob koncu tedna pelje domov na obisk.«

Minister za socialno politiko dr. Budisavljevič je po objavi uredbe o pobijanju draginje in brezvestne spekulacije izjavil, da želi, da tisk posamezne določbe kritizira, kajti nobeno delo ljudskega razuma ni popolno. Z objektivno kritiko v tisku se bo lahko popravilo tisto, kar v uredbi ni dobro, ali pa vneslo v uredbu, kar bi bilo dobro, pa sedaj ni bilo vnešeno.

Za vzpostavitev neokrnjenih pravic socialnih ustanov, to je njihove samouprave. — V beograjski reviji »Napred«, ki jo izdaja vseučiliški profesor dr. Mihailo Ilić, eden strokovnjakov, ki so pregledali sporazum pred podpisom, čitamo tole beležko: »Ko je bil v naši državi uveden nov politični kurz in so prenehali veljati razlogi, ki so bili merodajni za zmešavanje v posle gotovih naših korporacij, smo upravičeno smatrali, da je tako vmešavanje končano in zrelo, da se likvidira. Nadejali smo se, da bodo kulturne, nacionalne in socialne institucije, ki so bile prizadete po onih prejšnjih izrednih ukrepih, same zahtevale, da se jim vrne možnost, da prično zopet normalno svoje življenje. Vsi mi smo s simpatijami spremljali njih napor, da si očuvajo samostalnost v svojem delovanju. Danes upravičeno pričakujemo od njih iniciativo za korake, da se jim vrne prejšnja svoboda za uspešno delovanje. To ni samo moralna potreba, marveč tudi njihova dolžnost. Ne smemo iz brezbriznosti dopustiti, da bi si pridobili stalnost začasnih in protizakonitih ukrepov, proti katerim smo prej nastopali. To bi demantiralo iskrenost prejšnjih naših naporov in upravičevalo vsak izreden ukrep in pritisk v bodočnosti, kar bi imelo v življenju naših kulturnih, socialnih in nacionalnih ustanov nedogledne škodljive posledice...«

Ne gre brez obrekovanja. »Slovenec« je silno v želodu s. dr. Topalović. Menda zato, ker je socialist in se ni spečal z raznimi diktatorskimi režimi, katere bi »Slovenec« danes rad zatajil. Vest, da hočejo socialisti obnoviti svojo stranko, je »Slovenec« zabelil z izpadom proti dr. Topaloviću, ki je seveda »znan bogataš in petičen mož«. Socialisti smo res srečni, da imamo vsaj enega bogataša,

Jugoslovanski veleposlanik v Ankari, šumenković, je bil sprejet v daljši avdijenci pri turskem zunanjem ministru Saradžoglu, ki je nato odpotoval v Moskvo.

Razpoloženje med francoskim delavstvom. Zadnja presenečenja v svetovni politiki so močno vplivala na francosko ljudstvo. V departementu Oise so bile n. pr. nadomestne volitve za enega člana okrajnega sveta. Prve volitve so se vršile 20. avgusta (pred moskovsko pogodbo z Nemčijo) in so dobili radikal-radikali 716, socialisti 778, komunisti pa 3 glasov. Pri drugih, ožjih volitvah, ki so se vršile že po moskovski pogodbi, so pa dobili radikal 716, socialisti 778, komunisti pa 3 glasove. — »Populaire« poroča, da strokovne organizacije odstavljajo vse funkcije, ki so veljale za Stalinove simpatizerje. Najprej so izvršile to spremembo organizacije rudarjev, mornarjev in železničarjev. Beležimo kot kronisti.

Zakaj niso francoski socialisti vstopili v vlado? Daladier je povabil socialiste, naj vstopijo v

Doma in po svetu

vlado. Strankino načelstvo in parlamentarne frakcije sta sklenila ta-le odgovor: »Stranka je bila pripravljena vstopiti v vlado pod dvema pogoji, prvič, da bi bila nova vlada sestavljena v obliki, ki jo zahteva položaj in drugič, da bi vloga stranke v vladi bila v skladu z odgovornostjo, ki bi jo stranka prevzela s svojim sodelovanjem v vladi.« Ker se to ni zgodilo, je stranka odklonila povabila na vstop v vlado. S. Blum pa je napisal v »Populaire« pojasnilo k tej resoluciji, v katerem pravi: »Stranka je pripravljena tudi za naprej podpirati preosnovano vlado Daladierja. Zahteva pa od vlade, da ji nudi možnost zaupnih stikov in da čim najbolj mogoče zaščiti republikanske ustanove.«

Gospodarska fronta. »L'Oeuvre« piše: »Bodimo moderni in navadimo se na misel, da imamo vojaško fronto in gospodarsko fronto! In na gospodarski fronti bomo izvedli odločilne operacije.«

Angleški parlament se bo sestal dne 27. t. m. in bo ob tej priliki predsednik vlade Chamberlain podal poročilo o položaju na frontah.

200 z blagom natovorjenih ladij za Nemčijo so doslej ustavile angleške vojne ladje in tovore zaplenile.

Večja skupina nemških ujetnikov je prispela te dni v Anglijo, kjer so ujetnike oddali v posebno vojna taborišča.

Prijateljski odnosi med Turčijo in Sovjetsko Rusijo. Obisk zunanjega ministra Saradžogluja v Moskvi smatrajo politični krogi kot prispevek k poglobitvi prijateljskih odnosov med obema državama. Ob tej priliki pa bodo v Moskvi verjetno tudi razpravljali o vprašanjih, ki se tičejo Balkanskega polotoka.

Maršal Vorošilov bo baje dne 27. t. m. posetil Berlin, kjer ga bodo sprejeli.

Obnovitev diplomatskih stikov med Madžarsko in Sovjetsko Rusijo. Ruska vlada je vzela na znanje imenovanje madžarskega diplomata Christofyja za poslanika Madžarske v Moskvi.

Moskva je priznala Slovaško in javila predsedniku Slovaške države monsignoru dr. Tisi, da vzpostavlja diplomatske zveze s Slovaško.

Nova trgovinska pogodba med Rusijo in Estonsko je bila te dni podpisana v Moskvi.

30 milijonov Slovanov bo z zasedenjem Poljske vključeno v nemški rajh. Vsak četrti prebivalec rajha bo torej Slovan.

Zavarovanje postrežnic in hišnic v socialnem zavarovanju. Postrežnice, zaposlene v gospodinjstvu redno in stalno, to je, če delajo neprekinjeno osem dni, so zavezane zavarovanju neglede na višino plače. Doslej je bil običaj, da so bile postrežnice zavezane zavarovanju le tedaj, če so prejemale za svoje delo nad 200 din v denarju ali naravi mesečnih prejemkov. Odslej so pa zgoraj navedene postrežnice neglede na prejemke zavezane zavarovanju in se v Ljubljani in Mariboru uvrščajo v IV. mezdni razred, v vseh drugih krajih v Sloveniji pa v III. mezdni razred. Hišnice v vsej Sloveniji pa se uvrščajo v zavarovanju neglede na višino prejemkov v IV. mezdni razred. Ta odločba velja od 1. maja 1939 dalje in se morajo izvesti tozadevne preuvertitve za dotedanje dobo in za naprej.

Redar ubit v Zagrebu. Neznani storilci so ubili redarja Savo Nikšića, v času, ko je vršil službo na Trešnjevki.

Vizum za potovanje v Nemčijo znaša 8 mark ali din 144.

Zane Grey:

12

Mož iz gozda

»Milt Dale, Vi hočete priti sem doli in odslužiti teh petdeset ovac!«, je vkliknil stari živinorejec neverjetno.

»Zares.«

»Potem pa naj me vrag vzame!« Naslonil se je nazaj in opazoval Daleja s premetnim pogledom. — »Kaj je le šinilo v Vas, Dale? Ali ste mogoče slišali o moji nečakinji, ki pride k meni, pa bi se radi pred njo postavili?«

»Da, Al, njen prihod ima prav mnogo opraviti z mojim prihodom«, je odvrnil Dale suhoparno. »Toda nikoli nisem pomislil na to, da bi se pred njo postavil, kot ste se izrazili.«

»Haha! Vi ste tak, kakršni so vsi dečki tu okrog. Smatram, da je to dobro znamenje. Treba je žene, da Vas izvabi iz gozdov. Toda dragi moj, moja nečakinja, Helen Raynerjeva, Vam bo pošteno zmešala glavo. Doslej je nisem še nikoli videl. Kakor pravijo, je docela podobna svoji materi. Nell Auchincloss, — to Vam je bilo dekle!«

Dale je začutil, da je zardel v lice. Kajti to je bil zanj vsekakor čuden pogovor.

»Častna beseda, Al —«, je pričel.

»Sinko, ne skušajte nalagati starega moža.«

»Lagati! Nikogar ne bi hotel nalagati. Al, tako delajo samo ljudje, ki vedno žive v mestih in jim ni drugega mar, kot dobiček. Jaz pa živim v gozdu, kjer

ni ničesar, kar bi me lahko prisililo, da lažem.«

»No, nisem mislil tako slabo, pri Bogu da ne«, je odvrnil stari Auchincloss. »In morda ni to tako brez nič, kar mi tu pripovedujete... Govorila sva o teh ovcah, ki jih je raztrgala Vaša velika mačka. No, Milt, lahko Vam to dokažem, to je gotovo. Mogoče me boste smatrali za zajca, ako Vam povem svoj razlog. Ni samo to, kar pravijo mehiški pastirji, da so videli nekega kuguarja med čredo.«

»Kaj je torej bilo?«, je poizvedoval Dale z zanimanjem.

»No, pred enim letom, takrat, ko sem videl Vašega pestunčka —. Ležal je pred trgovino, Vi pa ste bili tačas notri, menda ste nakupovali. Kakor da bi se srečal oko v oko s svojim sovražnikom. Kajti — naj me vrag vzame, ako si nisem bil takoj na jasnem, da je bil ta Vaš kuguar kriv, čim mi je samo pogledal v oči. Sedaj veste!«

Stari živinorejec je čakal, da ga bo Dale pričel zasmehovati. Ta pa je ostal resen.

»Al, vem, kako Vam je bilo pri duši«, je odvrnil, kot da bi obravnavala krivdo kakšnega človeškega bitja. »Prav gotovo ne bi mogel za nobeno ceno biti nezaupljiv napram svojemu staremu Tomu. Toda on je kuguar; pota živali pa so čudovita... Na vsak način, Al, jaz Vam hočem povrniti zgubo Vaših ovac.«

»Ne, ničesar več o tem«, ga je zavrnil Auchincloss. »Zgubo bomo odpisali. Smatram za zelo lepo od Vas, da ste mi stavili ponudbo; to mi zadostuje. Nikar si ne delajte skrbi radi dela, ako ste jih imeli.«

»Hotel sem Vam reči še nekaj drugega, Al«, je pričel Milt obotavljaje se. »To se pa tiče Beasleya.«

Auchincloss je vzdrgetal in lica mu je pokrila rdečica. Potem pa je dvignil svojo široko, tresočo se roko. Dale je v hipu spoznal, kako zelo je bil stari mož na koncu s svojimi živci.

»Ne govorite mi — o tem — mehiškem psu!«, je slednjič bruhnilo iz njega. »Meni — se dela rdeče pred očmi... Dale, jaz —, znano mi je, da ste se danes postavili za mene — da ste zame lomili kopje. Lem Harden mi je bil povedal. Veseli me. In to je tudi vzrok —, zakaj sem danes — pozabil najin stari prepir... Toda ne besede več o tem ovčjem tatu — ali pa Vas naženem s posestva!«

»Toda Al — bodite vendar pametni«, je ugovarjal Dale. »Saj ni neobhodno potrebno, — da govorim — o Beasleyu.«

»Ne. Meni ne. Jaz Vas ne poslušam.«

»Mislim pa, da me morate, Al«, je odvrnil Dale. »Beasley hlasta za Vašim premoženjem. Sklenil je kupčijo —«

»Ljubi Bog, to mi je znano!«, je kričal Auchincloss in se vstajajoč opotekel; in sedaj je postal njegov obraz črnatost rdeč. »Ali mislite, da je to za me novo? Držite jezik.«

Dale, tega ne morem prenašati.«

»Toda, Al, — gre za nekaj hujšega«, je nadaljeval Dale strogo. »Za nekaj hujšega! Vaše življenje je v nevarnosti — in Vaša nečakinja — naj bi —«

»Držite jezik — in glejte, da pridite odtod!«, je rjoval Auchincloss mahajoč s svojimi ogromnimi pestmi.

(Dalje prihodnjič.)

Iz naših krajev

MARIBOR

KOČEVJE

Težka železniška nesreča se je pripetila na progi Banjaluka—Sunja. Na postaji Ivanjsko so se odtrgali vagoni tovornega vlaka in zdrveli po progi proti postaji Bitovica. Na odprti progi so se vozovi zaleteli v osebni vlak, ki je tedaj vozil iz Prijedora. Posledice so bile strašne. Tovorni vagoni so zajahali osebnih vlak. Ubitih je bilo več potnikov. Tudi številno ranjenec je precejšnje.

Za prepoved izvoza pšenice so intervenirali pri vladi lastniki naših mlinov. Ako bi pšenico še nadalje izvažali, bi je utegnili zmačkati za lastne potrebe.

Kam bomo izvažali baker iz borskih rudnikov? Borski rudniki so last francoske družbe, pri kateri je udeležen tudi tuzemski kapital zelo prominentnih osebnosti. Produkcija borskih rudnikov znaša letno 20.000 ton rafiniranega in 60.000 ton nerafiniranega bakra. Za baker je sedaj veliko povpraševanje.

Za 17 milijonov dinarjev, raznih zdravil je dobavila v prvi polovici letošnjega leta Nemčija naši državi. Letošnji uvoz zdravil se je napram lanskemu znatno povečal.

Plinskega premoaga primanjkuje. Mestni plinarni v Zagrebu že primanjkuje plinskega premoaga, ki ga je dobavljala doslej iz Nemčije, Poljske in Anglije, ker je dovoz iz teh držav za enkrat otežčen.

Železniške proge v Medjimurju, ki jih je doslej upravljala Ljubljanska železniška direkcija, bo prevzela sedaj zagrebška železniška direkcija. Gre za proge Čakovec-Dolnja Lendava, Čakovec-Kotoriba in Čakovec-Dravsko Središče.

Lokomotive že izdelujemo sami. Tovarna v Slavenskom Brodu je izdelala deset novih lokomotiv, ki bodo vozile na progi Beograd—Novi Sad. Razen tega je dogotovila tudi deset vagonov za mednarodne brzovlake, ki imajo to novost, da bodo kurjeni s toplim zrakom.

Dalmatinski pridelovalci tobaka zahtevajo samostojno tobačno režijo za banovino Hrvaško, s sedežem v Mostarju.

Glavna železniška zveza Pariz—Budimpešta, ki se je doslej vzdrževala preko Nemčije, se sedaj vzdržuje preko Raketa, Ljubljane, Pragerskega in Kotoribe.

Smrt velikega dušeslovca. V Londonu je preminul v 83. letu dr. Freud Sigmund, utemeljitelj psihoanalize. Pokojni je bil dolgo vrsto let zdravnik na Dunaju, kot starček je moral v emigracijo. Spisal je 12 knjig, ki večinoma obravnavajo psihologijo.

Madžari polagajo mine v Donavi. Madžari so položili mine v Donavi. Ena se je otrgala in splavala po vodi v smeri proti naši državi. O tem so obvestili iz Budimpešte naše oblasti, ki sedaj mino iščejo.

Pralnice v Nemčiji. V vseh večjih mestih v Nemčiji je v navadi, da ljudje ne perejo perila sami, ampak ga oddajajo v pralnice. Z ozirom na omejitve porabe mila, ki ga je mogoče dobiti samo na nakaznice, so začle pralnice v težak položaj. Stranke, ki prinašajo perilo v pranje morajo odstopiti pralnicam ali milo, ali pa nakaznice za milo, ker sicer jim pralnice perila ne morejo oprati. Letna poraba mila v Nemčiji je izračunana na 2.146.000 ton, dočim se znašale zaloge dne 26. avgusta 1939, po poročilu »Frankfurter Zeitung«, 418.000 ton.

Koliko moke odpade na glavo prebivalca v Nemčiji? Nemška vlada je odredila, da sme dobiti vsak prebivalec samo 250 gramov pšenične in ržene moke na dan. — Ob ponedeljkih in petkih so tudi za vse restavracije določeni brezmesni dnevi. — Izdelovanje klobas je omejeno. Za vsa Nemčijo je predpisana enotna klobasa, ki se izdeluje največ iz ribjega mesa.

Naredba v Nemčiji. Nemške oblasti so odredile, da dorasli od 25. t. m. dalje ne smejo uživati mleko.

Nek nemški vojni hidroplan je radi poškodbe pristal v švedskih vodah. Švedi so hidroplan zaplenili in pridržali.

Rusko rečno brodovje je priplulo po Dnestru v Poljsko Ukrajino, ki so jo ruske čete zasedle.

Težko poškodovana nemška podmornica na Islandiji. V pristanišče glavnega mesta Reykjavik na Islandiji je priplula težko poškodovana nemška podmornica, na kateri so bili trije člani posadke ranjeni, eden izmed njih smrtno nevarno. Podmornica je bila od oblasti internirana.

Tuji izletniki, ki jih je zatekla vojna v Združenih državah, smejo ostati tamkaj do konca vojne. Tako je odločila ameriška vlada, vendar pa se morajo prizadevati predstaviti oblastim, ki bodo odločile v vsakem posameznem slučaju.

Vojna baklja nadomestila olimpijsko bakljo. Prihodnje leto bi se morala vršiti svetovna olimpijada v Helsinkih na Finskem. Olimpijada je odpovedana, kajti namesto baklje, ki jo prinesejo maratonski tekači iz najoddaljenejše zemlje kontinenta, na katerem se vrši olimpijada, bega sedaj po Evropi amok-tekač z vojno bakljo v roki in zažiga z njo države.

LAŠKO

V Laškem je nek obrtnik, ki je moral v dveh letih večkrat plačati kazni, ker ni dala njegova delavnica zgrajena po predpisih obrtnega zakona, oziroma zakona o inspekciji dela. Tako je moral povečati delavnico in dolžino, širino in višino. Imamo pa v Laškem tovarnarja, ki je sicer tudi že plačal kazni, ker njegovi delovni prostori ne ustrezajo zakonskim določilom, toda na žalost brez uspeha. Tako tovarna nima ne ventilatorjev, ne ekshaustorjev, na zadostne svetlobe itd.

Na naslov rudnika Huda Jama. Upravo naprošamo, da iz tujskoprometnih razlogov spušča premogovne usedline v Savinjsko strugo le v nočnem času od 10. ure zvečer pa do 6. ure zjutraj. Rudarji v koloniji Huda Jama prošijo upravo, da jim napelje električno razsvetljavo tudi v njihova stanovanja, ker gre glavni vod baš mimo njihove kolonije. Po možnosti naj uprava namesti po eno umivalnico v separaciji in obratu v Lišah. Nekateri silno obrabljeni nepremičljive plašče rudarjev naj bi uprava zopet zamenjala z novimi, ker talna voda oznojenemu telesu škoduje.

Kje so ostali švicarski listi? Že nad teden dni ne prihajajo iz Švice v Maribor nemški časopisi iz Basla, zlasti znana dnevnika »Basler National Zeitung« in »Basler Nachrichten«, ki sta oba demokratično usmerjena in sta bila že dolgo časa najbolj čitana. To je zelo čudno, ker se sicer ti listi dobivajo povsod drugod po državi, tako tudi v Ljubljani in Zagrebu, po trafikah in kavarnah in ravno tako znana »Pariser Zeitung«. Dobavitelj inozemskih časopisov naj javnosti pojasni, zakaj ti časopisi ravno v Maribor ne prihajajo več. Kdo je tisti, ki ne oziraje se na oblasti, na ta način zadržuje informiranje javnosti o svetovnih dogodkih potom neutralnih časopisov iz Švice, ki uživajo sicer evropski sloves resnih informativnih organov?

Čiščenje podstrešij je v Mariboru naletelo na različne kritike. Eni so bili s čiščenjem na splošno hudo nezadovoljni in so se sklicevali na to, da bi morali potemtakem odstraniti tudi lesene pregrade na podstrešjih, ki so suhe in bodo v slučaju požara najbolj gorele. Drugi so bili zopet nezadovoljni predvsem radi tega, ker ne vedo kam bi s svojimi stvarmi, ki so jih doslej imeli spravljene na podstrešju. Seveda je med temi stvarmi tudi mnogo neporabnih predmetov, ki bi jih lahko mirno vrgli proč, jih pa nekateri spravljajo baš na podstrešje, čeprav so le v napatje. Najbolj so s čiščenjem na podstrešju bile zadovoljne tiste stranke in lišni lastniki, ki ljubijo čistočo, saj so ponekod morali odvažati polne vozove smeti in nerabne ropotije s podstrešij. — Povsod pa sedaj pričakujejo napovedano komisijo, ki bo pregledala vsa podstrešja in končno javno odločila kakšni predmeti smejo ostati na podstrešju oziroma kaj se mora s podstrešij odstraniti.

Prepovedano predavanje za viničarje. Zveza viničarjev Jugoslavije je najavila za nedeljo, dne 24. septembra nadaljevanje predavanja dr. Avg. Reimana o novem viničarskem redu, ki bi se moralo vseliti v Koških za vse okoliške viničarje. Sresko načelstvo Maribor levi breg pa prijave ni vzelo na znanje.

Grški mornarji so se vračali. Minuli petek se je vozilo skozi Maribor 37 mornarjev v domovino, ki so morali zapustiti trgovsko ladjo v Severnem morju, ker je bila potopljena

TEZNO PRI MARIBORU

Izdajanje vozniških listov in kazni. Na našem postajališču, katerega se poslužuje vedno več potnikov, je ob nedeljah zjutraj velik naval. En poduradnik ne zmore odpraviti toliko potnikov, ki so nato primorani vstopiti v vlak brez vozniških listov in morajo potem plačati običajno kazen. Prejšnjo nedeljo zjutraj je vstopilo več potnikov brez vozniških listov v vlak, ker se jim je na kolodvoru zagotovilo, da ne bodo kaznovani, so pa v kljub temu morali nato plačati predpisano kazen. Dva potnika izmed prizadetih sta čakala na postaji 20 minut pred odhodom vlaka, ker pa nista hotela biti nasilna in se drenjati so ju vedno odrihali od blagajne, dokler ni bilo prepozno. Torej si v gneči na tej postaji lahko nabavijo vozne listke samo oni potniki, ki se brezobzirno prerijejo do blagajniške knice. Vsekakor je potrebno, da železniška uprava nekaj ukrene, da ne bodo trpeli škode potniki, ki pravčasno pridejo na postajališče, pa kljub temu na dobe vozniških listkov.

TRBOVLJE

Poročilo »Slike iz današnjih dni«, v katerem smo objavili dopis o zadolžitvi neke delavke pri trgovcu I. I., je treba spopolniti v toliko, da je bil s črkami I. I. mišljen neznan trgovec, kakor se v takih slučajih vedno uporabljajo črke I. I., ne pa kaka gotova oseba, ki bi se pisala z začetnimi črkami I. I. Radi tega posebno ni bil mišljen trgovec G. Jerman. Med tem pa nam je pisal še en drug trgovec iz Trbovlje, češ, da se čuti on prizadete za dotičnim člankom ter nam je poslal popravek, s katerim prav težko žali prizadeto delavko. Če bi mi njegov popravek objavili, bi lahko zopet delavka vložila proti njemu tiskovno tožbo zaradi žaljenja časti in klevete in radi tega iz obzirnosti do njega »popravka« nismo objavili, da mu s tem prihranimo kazen in stroške tiskovne tožbe. Iz lojalnosti tudi njegovega imena ne objavimo. S tem smatramo zadevo za nas za končano.

Rudarska nadaljevalna šola in Trbovljah vpisuje obiskovalce dne 28. in 30. t. m. popoldne v petem razredu deške šole v Trbovljah in v nedeljo, dne 1. oktobra dopoldne od 9. do 11. ure v I. b razredu iste šole. Sprejemajo se mladeniči od 16 let dalje. Pouk se prične 2. oktobra ob 17. uri popoldan.

HRASTNIK

Zahvala. Ob priliki smrti mojega dobrega moža se zahvaljujem Podpornemu društvu steklarjev za takojšnjo pomoč, nadalje pevcem »Vzajemnosti« II. in godbi steklarjev za žalostinke ob odprtem grobu. Vsem še enkrat srčna hvala!

Zalujoča žena Marija Valent in otroka ter ostalo sorodstvo.

KRANJ

Začetek rednih predavanj v »Cankarjevem domu«. V sredo, dne 20. t. m. se je vršilo v »Cankarjevem domu« pod okriljem tukajšnje podružnice SDSJZ predavanje o nalogah in pravicah delavskih obratnih zaupnikov. Predaval je tajnik Strojkovne komisije S. Brčić, katerega so navzoči s pozornostjo poslušali, v debati pa stavili več vprašanj, na katere je predavatelj sproti odgovarjal. — To je bilo prvo predavanje od ciklusa predavanj, ki jih ima SDSJZ na programu. Drugo predavanje

se vrši v sredo, dne 27. t. m. s pričetkom točno ob 19. uri in sicer o pomenu in nalogah svobodnih strokovnih organizacij. Opozorjamo delavstvo, da se teh predavanj v lastnem interesu redno udeležuje.

Ali ima občinska uprava izredna pooblastila? O tej stvari se namreč vprašujejo občani in to vsled tega, ker že dalj časa ni bilo nobene občinske seje. Občinski odborniki nam zatrjujejo, da se o kakih pooblastilih na zadnji seji ni niti govorilo. Opozicija je sicer mnenja, da predhodnih načrtov in sklepov uprave itak ne more spremeniti, ali vseeno si lasti pravico izreči svoje mnenje ter iznesti svoje predloge, kar je tudi njena dolžnost. Prejsem pa gre za vprašanja, ki so aktualna s socialnega vidika in kriče po nujnih ukrepih. Eno od teh vprašanj je tudi kršitev socialne zakonodaje pri gradnji mestnega kopališča. Naša zateva bi bila, da občinska uprava s svojo avtoriteto, bodisi posredno ali neposredno, prisili podjetnika G. Kavko, da izvaja delavsko socialno zakonodajo.

Vlom v občinsko pisarno v Stražišču. V noči od srede na četrtek je bilo vlomljeno v občinsko pisarno v Stražišču, vendar pa tatovi niso nič odnesli, ker so jih bližnji stanovalci prej prepodili. V isti noči je bilo v Stražišču več vlovov.

Zločinca Rogana je policija ustrelila v hiši na Koroški cesti 85. Varnostne oblasti so že več mesecev zasledovale nevarno zločinsko tolpo, ki ji je načeloval neki Alojz Rogan. Sredi avgusta je policija prejela dva njegovajda, Pešo in Rupnika in pa Roganovo dekle, Pavlo Vezovnikovo. Rogan sam se je spretno izmikal. V Gaberju pri Celju bi ga bili skoro aretirali, pa je izkoristil zmelo v gostilni, kjer so ga prijeli, in ušel. Policija je bila že dalj časa obveščena, da se je Rogan zopet pojavil v okolici Maribora in da zahaja na Koroško cesto 85, k Zadravčevim. Bajle je Alojzija Zadravčeva v soboto obvestila policijo, da se nahaja Rogan zopet pri njih. Policija je v prvih popoldanskih urah obkolila okoliško hišo in pozvala Rogana, da naj se preda. Rogan je na poziv odgovoril s streljanjem iz puške in revolverja. Policija je tudi rabila orožje in Rogan je kmalu padel zadet od okroglo projektilov. Dva policijska stražnika sta bila lažje ranjena od projektilov Roganovega orožja. Policija je nato v večernih urah napravila preiskavo pri Zadravčevih in našla v drvarnici pod premoagom in dvrmi tri velike vreče raznega blaga in vrečico denarja, v kateri je bilo bajle za več tisoč dinarjev bankovcev.

se vrši v sredo, dne 27. t. m. s pričetkom točno ob 19. uri in sicer o pomenu in nalogah svobodnih strokovnih organizacij. Opozorjamo delavstvo, da se teh predavanj v lastnem interesu redno udeležuje.

Ali ima občinska uprava izredna pooblastila? O tej stvari se namreč vprašujejo občani in to vsled tega, ker že dalj časa ni bilo nobene občinske seje. Občinski odborniki nam zatrjujejo, da se o kakih pooblastilih na zadnji seji ni niti govorilo. Opozicija je sicer mnenja, da predhodnih načrtov in sklepov uprave itak ne more spremeniti, ali vseeno si lasti pravico izreči svoje mnenje ter iznesti svoje predloge, kar je tudi njena dolžnost. Prejsem pa gre za vprašanja, ki so aktualna s socialnega vidika in kriče po nujnih ukrepih. Eno od teh vprašanj je tudi kršitev socialne zakonodaje pri gradnji mestnega kopališča. Naša zateva bi bila, da občinska uprava s svojo avtoriteto, bodisi posredno ali neposredno, prisili podjetnika G. Kavko, da izvaja delavsko socialno zakonodajo.

Vlom v občinsko pisarno v Stražišču. V noči od srede na četrtek je bilo vlomljeno v občinsko pisarno v Stražišču, vendar pa tatovi niso nič odnesli, ker so jih bližnji stanovalci prej prepodili. V isti noči je bilo v Stražišču več vlovov.

Pariška proslava 150-letnice francoske revolucije in komemoracija J. Jaurés-u

Pariška proslava 150-letnice francoske revolucije in komemoracija J. Jaurés-u. (Iz dnevnika slovenskega študenta.)

26. julija 1939. Pariz v svojem običajnem življenju in vrvenju, ki je tako polno šarma za tujca, ki ga prvič obišče in ki mu prinaša vedno novih prijetnih presenečenj, kolikokrat zopet njegova noga prestopi pragove veličastne francoske metropole —

Dvečrni podzemski brzec naju je, s tovarišem, popeljal tja na »pariški zapad« Rue Faubourg St. Honoré 252, kjer ima socialistična stranka krasen dom. V prostornem foajeu, kjer sva si nabavila vstopnici, so bile v krogu postavljene rdeče socialistične zastave — prvi pozdrav tovarštva domačinu in tujcu... Dvorana je bila že malone nabito polna, ko sva zasedla svoja sedeža. Simfonični orkester je s skladno odigrano uverturo otvoril prireditve, dokler zastrte luči niso obrnile oči proti ordu.

V poltemi se je jel dvigati zastor — pred nami se je pokazala vsa v zelenju in s trobojnico ovita slika velikega francoskega socialističnega J. Jaurésa. Dvorana je spoštljivo utihnula. Na odru se je pojavil član pariške drame »Odeon« G. Desmoulin, ki nam je citiral pesmi iz revolucijske in porevolucijske dobe. Z dobrim akcentom podane besede so zveneale tako izvorno, da bi človeku v tem trenutku ne bilo niti težko zamisliti si revolucijskega govornika, ki stoji pred linami zavzete Bastilje in z vsem ognjem navdušuje razgreto maso pod sabo...

V naslednji točki je nastopil operni balet. Morda trideset mladih deklet, odetih v živopisna oblačila iz 18. začetek 19. stoletja, ki so v harmoniji svojih kretenj izrazile lepe simbolične slike vstajajoče Francije.

Madeleine Mattieu, članica pariške Opéra Comique, je še odpela par revolucijskih pesmi, nakar sta sledila govornika Leon Lagrange,

Pred zimo brez dela.

Na rudniku so spet začeli praznovati. Naročila, za katere so se rudarji toliko borili, niso dospela. Ali bo spet prišlo do težkih dni kakor pred meseci? Rudarji so zelo potrpežljivi, toda tako ne gre naprej. Še slabša prede tekstilcem. V »Tekstilani« delajo samo 3 ali 4 dni tedensko. Kako naj s tem delavstvo živi, ko so mezde že itak dovolj nizke? Tovarna »Slavoteks« ni bila prodana dne 13. t. m., ker ni bilo kupcev. Še se bo vse skupaj vsaj nekaj časa vleklo na veliko škodo in nejevoljo delavstva. Stavbinska dela se končujejo, za službe je bil letos slab, kako bo pozimi? Vse prej ko dobro. Tudi stanje lesnih delavcev je mnogo slabše kot prejšnja leta. Naše delavstvo čakajo hudi dnevi, zlasti ker občina nima skoraj nobenih sredstev na razpolago. Nujno je, da se merodajni in odločujoči zamislijo nad položajem našega delavstva. Socialni in narodnostni razlogi kar vpijejo po tem.

Le počasi! Glasilo kočevskih Nemcev hoče v uvodniku svoje zadnje številke dajati našim časnikom nauke, kako in kaj naj v sedanjem času pišejo.

Le počasi, ne zaletajte se, da ne bo glavobola! Aspirin je drag!

Advokat g. dr. Richard Rom iz Kočevja nam je poslal dopis s priloženim obširnim popravkom naše svoječasne notice »Razmere v tovarni »Kresse«, ki je podpisan od 30 delavcev in delavk, v katerem pravijo, da ne prejemajo za izdelavo 1 srajce din 1,10, temveč znašajo bajle mezde za 1 srajco cenejše izdelave din 4,10. Delavke pa v tem popravku ne navajajo, koliko časa rabijo za izdelavo 1 srajce in tako ne moremo ugotoviti, kolikšna je pravzaprav njihova urna mezda in če pri tej plači din 4,10 za eno srajco dosežejo minimalno mezdo ali ne. Z ostalimi izvajani dopisa advokata g. dr. Richarda Roma in podpisanih 30 delavcev in delavk se bomo še pečali, ko dobimo podrobnejše informacije. Je pa to prvi slučaj, da pošiljajo delavci in delavke popravek v korist podjetnika potom podjetnikovega advokata. Naše informatorje prosimo, da ugotovijo zlasti postopek, kako je prišlo do tega popravka, jeli so delavke podpisovale popravek pri advokatu ali v tovarni, ker je za nas tudi to velike važnost.

SLOVENSKA BISTRICA

Naročniki »Delavske Politike«, ki ste v zaostanku z naročnino se ponovno naprošate, da poravnate svojo zaostalo naročnino pri poverjeniku, ker s tem boste le storiili svojo dolžnost do svojega lista, prihranili nepotrebne stroške upravi lista, kakor tudi samemu sebi. Žal bi nam bilo, ako bi nepoboljšljivim zaostankarjem morali list ustaviti in to sedaj, ko nam je list najbolj potreben, da nas bodri k skupnosti, Družnost! — Poverjeniški odbor.

Proda se harmonij v dobrem stanju za din 700. Kupci naj se zgledajo pri org. G. Polancu Francu, pri Sv. Jožefu pri Slov. Bistrici.

Iz češke

Haml in Soukup aretirana. »Populaire« poroča, da sta bila poleg mnogih drugih socialdemokratov aretirana predsednik bivše češke socialnodemokratske stranke Hampl in predsednik senata s. dr. Soukup, ki je bil pomladi izpuščen.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

bivši državni podtajnik in Paul Faure, glavni tajnik socialistične stranke. V svojih govorih sta posegla z mislimi nazaj v dobo, ko je zatirani francoski narod presekali, dasi v potokih lastne krvi, življenjske niti svojih vladodržcev in proklamiral svoje osnovne človeške in državljanske pravice v duhu Rousseaujevcev. Poveljevala sta delavnost velikih francoskih revolucionarjev, ki bo ostala zapisana z zlatimi črkami v zgodovini francoskega naroda, medtem ko jo bodo principi, za katere so dali mnogi njih svoje življenje, povečavali še skozi vekove... Nnakost, bratstvo, svoboda...

Tudi spominu velikih socialistov J. Jaurésa in J. Guesdea sta se poklonila govornika v izbranih besedah. Zlasti Jaurésu, ki je, sledeč demokratičnim načelom revolucijske tradicije, posvetil vso svojo tvornost in stremljenje francoskemu delavcu, da mu omogoči dostojno mesto v družabni zgradbi človeštva.

Po odmoru je bil predvajan film, ki nam je v kratkih, toda drastičnih potezah prikazal glavne momente same revolucije. Tu je pač odpadla ona tančica današnje filmske industrije, ki skuša v idealizirani obliki podati zgodovinska dejstva. Neolepotičeno in verodostojno so se vrstile pred nami scene; fiziološke duševne razgibanosti, ki so se zdele, nam jo s svojimi ostrimi in markantnimi potezami zarezale vsaka svoj lik v naše spomine. Naša razgibana čuvstva je ublažilo petje opernega tenorja Gianottija, ki nam je odel »Roude nationale« in arijo iz Verdijevega »Rigoletta«. Še nekaj pesnitev, ki jih je učinkovito podala Madeleine Roland, tragedinja. Zaključek. Nemo se je zopet dvignila črna množica, ki je bila preplavila dvorano, ko je orkester zaigral socialistično himno »K zmagaj«, med njo pa so se pokazale v pest zgrbančene leve v tovariški pozdrav...

Mario Šubic.

Italija hoče mir

je izjavil Mussolini

v nagovoru na deputacijo fašističnih oblastnikov iz Bologne. Vznemirjenje, ki je nastalo vsled vojne, so izrabili tudi nekateri nasprotniki sedanjega režima in so razširjali vesti, tudi o njegovi osebi, ki so bile naravnost smešne. Povedali so se razširjevalci teh vesti po vseh kotih Italije. Toda italijanski na-

rod ve, da se ne sme vznemirjati pilota, ki ubira svojo pot in da je temu pilotu (Mussoliniju) treba zaupati brez besed. Zaenkrat ni potrebno, da bi govoril z balkona Beneške palače ljudstvu. —

Italija dela v soglasju z nevtralnimi državami, pa tudi z Nemčijo, da bi se omejil spopad. Prav sta storili Anglija in Francija, da nista odgovorili na rusko intervencijo z vojno napovedjo, toda še bolje bi storili, ako bi priznali dejansko stanje, ki ga je ustvarila Nemčija na Poljskem. Italija mora biti vojaško pripravljena in podpreti vsak poskus, da bi se vrnil mir.

Grčija in Italija

sta se sporazumeli. Italija je Grčiji zagotovila, da bo spoštovala njeno nevtralnost, nakar je odpoklicala svoje čete z albansko-grške meje. Grčija pa je storila isto.

Italija in Turčija

Italijanska vlada je odredila umik svojih prekoštevskih čet z otočja Dodekanez, ki leži v neposredni bližini turške obale v Mali Aziji. Baje hoče na ta način dokazati, da nima nobenih napadalnih namenov proti Turčiji in tudi ne v Sredozemskem morju.

Pobijanje fašistov na veliko v Romuniji

Okrog 400 ustreljenih.

Atentat na ministrskega predsednika Calinesca je opogumil vlado, da nastopi brezobzirno proti vsem vidnejšim voditeljem »Železne garde«.

Od 11 atentatorjev, ki so ubili Calinesca, sta dva izvršila samomor, ostalih devet je bilo od vojaškega sodišča obsojenih na smrt. Smrtno obsodbo nad njimi so izvršili takoj po objavi, na licu mesta, kjer so atentatorji ubili Calinesca.

Trupla so nato pustili ležati 24 ur na cesti, v opomin in svarilo vsem, ki bi mogoče še hoteli poskušati s kakšno nasilno akcijo.

Razen tega so oblasti dale postreliti vse vidnejše vodje »Železne garde«, ki so bili zaprti v ječah v različnih mestih, kot talci. Skupno je bilo te dni v Romuniji ustreljenih okrog 400 fašistov.

Vlada je odločena likvidirati »Železno gardo«, ki je bila v Romuniji. Oblasti pa, kakor je to trdil nemški tisk, zanikajo, da bi bil atentat na Calinesca naročen iz inozemstva.

Pogreba umorjenega predsednika romunske vlade Calinesca,

ki se je vršil dne 24. septembra, se je osebno udeležil tudi romunski kralj Karol.

Boj draginji

Izšla je uredba o pobijanju draginje

Ministrski svet je sklenil uredbo o pobijanju draginje in brezvestne spekulacije. Prepovedano je dražiti vse vrste življenjskih potrebščin:

jedi, pijače, živinsko krmo, obleko, obutev, kurivo in razsvetljavo; kmetijske naprave, kmetijsko orodje in ostala sredstva za kmetijsko proizvodnjo; pogonski material; gradbeni material; stanovanja in lokale; druge nujne predmete, ako niso luksuznega značaja; nadalje material in orodje za izdelavo oz. predelavo navedenih predmetov.

Pod udar uredbe pa ne spadajo: proizvodi kmetov z lastnih posestev, monopolski predmeti in zdravila, ki se prodajajo v lekarnah.

Prepovedano je kopičiti življenjske potrebščine ali omejevali njih proizvodnjo ter prodajo z namenom, da bi se s tem povišala cena.

Prekupčevanje

z življenjskimi potrebščinami je prepovedano. Ni dovoljeno kupovati življenjskih potrebščin zlasti ob tržnih dneh ali na sejnih, ako bi se vršilo v namenu, da se še istega sejnjskega dne prodajo naprej. Nakupovanje življenjskih potrebščin od proizvajalcev ali prodajalcev na debelo za nadrobno prodajo je dovoljeno samo ob s tržnim redom določenih urah. Prekupčevalci ne smejo kupovati življenjskih potrebščin od proizvajalcev, ki so na poti na trg.

Dogovori glede cen

življenjskim potrebščinam, ako niso sklenjeni sporazumno z oblastmi, so prepovedani. Pri ministrstvu trgovine registrirani kartelni ceniki se bodo revidirali.

Označba cen

v trgovinah, na sejnih, v gostilnah in hotelih je obvezna. V sobah, ki se oddajajo tujcem mora biti obešen cenik, iz katerega je razvidna cena sobe in odgovorni rok ter tudi nagrada za postrežbo.

Dovoljen je običajni čisti dobiček pri prodaji zgoraj označenih življenjskih potrebščin. (Običajno dovoljen čisti dobiček v trgovskem poslovanju sme znašati 25 odstotkov. Op. ur.)

Odbori za pobijanje draginje in spekulacije se bodo ustanovili v roku 10 dni od dneva objave te uredbe v vseh krajih z več kot 5000 prebivalci. Odbor šteje 3 do 6 članov iz vrst potrošnikov, trgovcev in proizvajalcev. Odbori so posvetovalni organi upravnih oblasti.

Stanarine se ne smejo povišati.

Prepovedano je vsako povišanje stanarin in najemnin za lokale. Kot dovoljena najemnina se smatra najemnina, ki se je plačevala 1. septembra 1939.

Organizacija preskrbe prebivalstva.

Ministrstvo za socialno politiko lahko ustanovi javne anovizacijske ustanove ali na podpre obstoječe nabavljalne in prodajalne zadruge.

Zaplemba blaga in prepoved obratovanja. Prekršitve in prestopki te uredbe se kaznu-

jejo v denarju od din 5000 do din 100.000 in z zaporom od 30 dni do 6 mesecev in celo do enega leta.

Razen tega sme oblast odvzeti dovoljenje za obratovanje, blago pa zapleniti v korist sklada za prehrano siromakov. O zaplenbi odloča sresko sodišče v 24 urah.

Za prekrške te uredbe odgovarja krivec. Lastnik trgovine ali podjetja je kazensko odgovoren samo takrat, ako je poslovodja ali nameščenec zagrešil kaznivo dejanje z njegovo vednostjo ali po naročilu, za plačilo denarne kazni pa odgovarja lastnik v vsakem primeru.

Kaj so prekrški in kaj prestopki.

Za prekrške po tej uredbi se smatrajo dejanja, za katera je predvidena kazen do din 5000 in do 30 dni zapore. Ostala dejanja se smatrajo za prestopke. Zapornih kazni ni mogoče spremeniti v denarne, razen v slučaju neizterljivosti. Pri tem se računa din 50 denarne kazni za en dan zapore. Sprememba denarne kazni v zaporno je mogoča pri prestopkih do največ 3 mesecev, pri prekrških do največ 30 dni.

O prekrških odločajo upravne oblasti I. stopnje in je dovoljen priziv na bana v 8 dneh od dneva dostavitve kazenske odločbe. O prestopkih vodijo preiskavo upravne oblasti I. stopnje, sodijo pa sresko sodišča. Proti sodbi sreskih sodišč je dovoljen priziv na okrajno sodišče v roku osem dni po dostavitvi sodbe.

Kaznivost prekrška zastara v enem letu, prestopka pa v dveh letih.

Fond za preskrbo siromakov.

Denarne kazni in denar od prodanega blaga se steka v Državno hipotekarno banko. Z njim razpolaga ministrstvo za socialno politiko, ki ga razdeli na banovine iz katerih je prišel.

Osrednji odbor za pobijanje draginje se ustanovi pri ministrstvu za socialno politiko. Minister imenuje ta odbor, ki ima nalogo proučevati vsa vprašanja draginje in brezvestne spekulacije.

Z obliko te uredbe preneha veljati zakon o pobijanju draginje in spekulacije od 30. decembra 1921, kakor tudi pravilnik za izvrševanje tega zakona od 7. septembra 1922.

Kultura

»Štiri breskve« v češkem prevodu. Podlistek dr. Avg. Reisman »Štiri breskve«, ki smo ga nedavno objavili v »Delavski Politiki«, je znani prevailec iz jugoslovanskih jezikov na češčino in slovaščino dr. Václav Měrka, prevedel v češčino in je izšel dne 10. septembra v »Moravskem deniku«, ki izhaja v Brnu, kjer je dr. Měrka po odhodu iz slovaške Nitre u služben kot profesor. Dr. Měrka kljub težavnim razmeram stalno informira češko javnost po največjih dnevnikih in revijah o kulturnem življenju Jugoslovancev.

Katiček sadružic

Nikar vsega na eno kocko!

Nešto je ljudi, ki imajo za geslo: vse ali nič, ki se zanašajo vedno samo na eno samo karto. Nikoli pa ni dobro, če stavi človek vse na eno kocko, vse svoj denar, vse svoje telesne in duševne moči, vsa svoja čustva. Le prerado se zgodi, da takega človeka stre razočaranje, če ne gre po njegovem, če pride drugače, kakor si je zamislil in želel. V življenju so razočaranja gosteje posejana kakor izpolnitve, nešteto načrtov spodleti, nešteto pričakovani se ne uresniči, nešteto obljub ne drži. Zato je velike važnosti, ako ima človek vedno še pripravljen kak klin, na katerega se lahko oprime, kadar mu kje izpodleti, ako ima vedno še kje pripravljeno rešilno bilko. Vedno je dobro, če pomisli človek že v naprej, kaj bo počel, če mu bo le spodletelo, če se njegovo pričakovanje ne bo uresničilo. Če se mu bo potem res kaj zgodilo, ga ne bo udarec tako globoko zadel in ga pahnil v najgloblji obup. Po najhujšem udarcu usode se bo znal takoj spet zravhati, nikoli ne bo gledal nazaj, vedno samo naprej in z novim pogumom se bo brez obotavljanja skušal piliti žati svojemu cilju z druge strani. Zato i nikar ne natakimo vedno preveč rožnata očala, pa seveda spet ne postanimo obratno preveč črnogledi.

Denar v smeteh.

Pogled v zabojček za smeti mi kar hitro odkrije, če zna gospodinja pravilno štediti, če štedi tudi tedaj, ko ima dovolj sredstev na razpolago, pa se ji kljub temu štednja ne izmalči v skopost. Koliko je včasih v smeteh še dobrih stvari: papirja, cunj, starih čevljev, kurjega perja, praznih škatljic vžgalic, še les in premožov drobiž. Vse to ti tako lepo zgorilo v štedilniku in povečalo toploto, obenem pa bi nikjer več ne delalo napotja. Snažne krpice, zlasti svilene, pa je škoda sežgati, bolje je, če jih razrežemo na prav majhne delce ali pa »scufamo«, potem pa napolnimo z njimi blazino za zofo. Tudi jajčnih lupin ne bomo metali na ogenj, kjer itak samo tlijo, ampak jih damo v smeti, če ni v bližini kokoši, katerim bi jih stolkli. Stolčene jajčne lupine so najboljše čistilo za steklenice in kozarce. Gospodinja sploh premalo pazijo na odpadke in zavrežjo preveč živil. Če prav na debelo lupimo krompir, ga odpade pri 1 kg vsaj 20 dkg ali še več. To si smejo privoščiti samo tam, kjer imajo kokoši ali prašiče. Po drugod pa morajo odpadke znižati do najmanjše mere, če ne lupijo surovega krompirja, ampak ga prej skuhamo ali pa če surov krompir samo ostrgajo, kakor smo se tega med svetovne vojne naučili. Zbiranje krp, različnih kovinskih tub, škatljic od sardin itd., vse to je pri nas še neurejeno, dasi leži v teh zavrnjenih stvareh lep del narodnega premoženja. Če niso kje posebno občutljivi, ni treba, da za jabolčni zvitek jabolka olupimo, po večini velja tudi, če nastrgamo neolupljena jabolka. Luščine graham, cvetače in belušev nikar ne zavrzimo, raje jih posušimo in pozimi z njimi s pridom izboljšamo okus goveji juhi. Z vodo, ki ostane, ko umijemo meso, zalijemo rože v lončkih ali na vrtu, z izžetimi limonami čistimo roke. Vode, v kateri se je kuhala krompir ali zelenjava, nikoli ne vržimo stran, saj je v njej največ hranilnih soli. Če imamo kako staro, neuporabno sito, ga prevlečemo po vrhu s kakim gostim blačem, pa smo si napravili pripravo, s katero lahko pokrijemo poleti jedila, da ne pridejo muhe do njih.

Če se le malo ozremo naokoli, pa še bomo staknili mnogo navidez zanič reči, ki nam pa lahko prihranijo marsikateri izdelek. Seveda pa tudi ne sme zapasti gospodinja v nasprotni konec in shranjevati ropotiljo, ki ji bo vedno le v navlako in napotje in ji jemala dragocen čas. Ravno pri času pa mora znati človek najbolj štediti. Ne spravljaj oblek, ki jih ne boš nikoli več oblekla, pa ti jih bodo moli načeli ali pa bodo prišle iz mode. Raje jih pravočasno podari potrebnemu. Kdor hoče pravilno štediti, mora imeti glavo na pravem mestu. Varčevanje ti ne sme biti občutek pomanjkanja, ne to, da si moraš odreči sleherni veselje. Varčnost je umetnost, ki bi je morali biti zmožni vsi ljudje. Že z najmanjšimi stvarmi in ravno s stvarmi, ki se nam dozdevajo nepotrebne, moramo štediti.

Češpljev pekmez (povidel)

Češplje so sicer letos poceni, a sladkor je nespremenjeno drag in zato si marsikatera delavska gospodinja le ne bo mogla vkuhati češpljeve marmelade. Ker je pa važno, da si vsaka pripravi nekaj zaloge, ne samo za zimo, ampak tudi za drugo leto, ko morda ne bo toliko sadja, ji priporočam povidel, ki ne rabi nič sladkorja. Seveda povidel ni tako fin kakor marmelada, a zato je to najcenejši način vkuhavanja češpljev. Povidel, če je pravilno vkuhan, se drži več let, dasi je brez sladkorja. Zato pa moramo povidel tem dalje kuhati, da postane zelo trd in da kljubuje plesni. Za povidel moramo vzeti zelo zrele češplje, ki jih operemo v mrzli vodi, razpolovimo in jim odstranimo koščice. Za povidel češpljev ne lupimo, ker jim ravno lupine dajo lepo rdečo barvo. Neolupljene češplje kuhamo v široki posodi, v kateri lahko voda hitro izhlapeva. Najbolje kuhamo povidel v glinasti posodi. Če te nimamo, vzamemo emailirano posodo, ki pa mora biti popolnoma cela in ne sme biti lošč prav nič odkrušen. Popolnoma neprimerna je pocinkana posoda, Češplje kuhamo pri mirnem ognju po več dni, dokler ni povidel trd. Za kuhanje povidla ni treba posebej kuriti, ampak izrabimo peč pri kuhanju zajtrka, kosila in večerje, saj nič ne škodi, če se povidel večkrat ohladi. Ko so češplje že precej goste, jih kuhamo dalje med neprestanim mešanjem, ker se rade pripilajo. Povidel je dovolj gost šele,

ko stoji žlica v njem. Še vroč povidel strasemo v visok glinast lonec, pri tem pa sproti dobro tlačimo, ker se drugače napravijo praznine, v katerih se rada naseli plesen. Čez nekaj dni, ko se je povidel že dodobra usedel, zalijemo lonec po vrhu z raztopljenim lojem, nato pa prevežemo s pergamentnim papirjem ali mehurjem. Po vrhu še enkrat ovijemo z navadnim časopisnim papirjem (proti prahu in mrčesu). Povidel moramo hraniti na suhem, mrzlem in temnem prostoru. — Pozimi vzamemo nekaj žlic povidla, razredčimo z vodo, dodamo potrebni sladkor, malo cimta in limonine lupine, pustimo prevreti, pa smo dobili marmelado lepe barve in dobrega okusa.

Zadnje vesti

Zelo živahni boji na zapadu trajajo

Havas poroča, da so Francozi po svojih izvidnicah in s pomočjo letal ugotovili vse tajnosti Siegfriedovih utrd.

Veliki boji na Kitajskem

Zapadno od Sanghaja so se vršili te dni, veliki boji med Kitajci in Japonci. Japonci so utrpeli velike izgube, nad 3000 mrtvih in ranjenih.

Bombardiranje Varšave

Dne 24. t. m. so nemška letala vrgla na Varšavo 20 bomb, zadeta je bila zopet neka cerkev, ki je bila polna vernikov. Varšavski radio poroča, da se bodo Poljaki branili še naprej.

Sovjetske čete so zasedle več krajev severno in južno od Brest Litovska.

Iz Varšave je dospelo v Berlin 30 diplomatov, ki so jim Nemci dovolili prehod čez fronto.

Silna eksplozija v nemškem rudniku. V nemškem rudniku pri Hannoveru se je pripetila velika eksplozija podzemnega plina. 18 rudarjev je bilo ubitih, 14 težko ranjenih. Od ubitih so jih mogli spraviti na dan samo 8.

Delavski pravni svetovalec

Mezdni zahtevki za čas orožnih vaj (Trbovlje)

Vprašanje: Trije moji pomočniki so vpoklicani za nedoločen čas na orožne vaje. Ali jim pripada za ta čas plača. Imeli so pri meni tedensko mezdo ter vso oskrbo. Ali jim gredo ti zahtevki tudi, če so mene vpoklicajo k vojakom?

Odgovor: Po § 221 obrt zakona ste dolžni plačati pomočnikom, ki so bili pri Vas že več kot leto dni, mezdo za 4 tedne za čas orožnih vaj, ne pa kakega nadomestka za hrano in stanovanje, ker dobivajo to od države. Ti zahtevki jim gredo tudi, če bi še Vas vpoklicali k vojakom. Ako pa kateri od Vaših pomočnikov še ni bil pri Vas zaposlen več kot eno leto, pač pa več kot 14 dni, mu gre po § 219 obrt. zakona mezda za en teden.

Mezda ob ponovnih orožnih vajah (Ljubljana)

Vprašanje: Nekateri člani naše organizacije so bili v 1. letu ponovno klicani na orožne vaje. Ali imajo tudi tedaj pravico do plače za čas 4 tednov?

Odgovor: Službojemnik ima pravico do vseh denarnih prejemkov ob vojaških vezbah, ako je njegovo službeno razmerje trajalo nepretrgoma leto dni. Ker se z orožnimi vajami služba ne prekine, najsi traja še tako dolgo, ima vsled tega službojemnik tudi ob ponovnih orožnih vajah pravico do mezde za čas 4 tednov, če je bil v službenem razmerju že 1 leto, sicer pa samo za 1 teden. Prejšnje orožne vaje se seve štejejo v službovanje in jih ni smatrati za pretrganje službenega razmerja. Podobno je sodišče razsodilo tudi glede plačila mezde v času boleznij po § 219 o. z., t. j. da ima službojemnik pravico do mezde za bolezenski teden, četudi je v enem letu večkrat cholel.

TISKOVNI SKLAD

Maribor: S. Kokol Stanko nabral na konferenci poverjenikov »Delavske Politike« v Celju 17. t. m. din 223,25, s. Fanel din 10.— Zagorje: S. Ule din 47.— Celje: S. Stojan din 10.— Iskrena hvala. Posnemajte! Iskrena hvala. Posnemajte!

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebniinah in doti.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000— in

za doto mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA